

DOMAČI PRIJATELJ

V PRAGI, 1. SEPTEMBRA 1906.

Ta časopis izdaje Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII. in ga pošilja svojim odjemalcem **popolnoma zastonj**. Na „Domačega Prijatelja“ se ne more naročiti, tudi do inozemstva ne.

VSEBINA: KSAVER MEŠKO: Mir. IVAN LAH: Povest. ROMAN ROMANOV: Pusto je . . . SONJA: S pogreba. C. GOLAR: Hajduk. TURINOV: Nezvesta. ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK: Vladoška se moži. SAMKO CVETKOV: Pesem. IVO ČESNIK: Pred večerom. GRIŠA: Prva ljubica. ANA D.: Ženska. BRANKO BRANKOVIC: Pomladna. KOPRIVA: Osilčevi. Uganke. Priloga: Učiteljski koledar.

Vydrova žitna kava

si je pridobila v desetih letih svojega obstanka, prvo mesto med kavinimi primesmi. Vendar čemu hvaliti, ker se vsak sam lahko prepriča o njeni dobroti. Prosimo Vas tudi, da jo blagohotno priporočate.

V nekaterih družinah brani samo predsodek rabo Vydrove žitne kave, ker si mislijo, da iz žita ni kave. Istina je, da ni to ona strupena, zrnata kava, pač pa je zdravi in prijetno dišeči napoj. V tisočernih rodbinah se uživa sama brez primesi zrnove.

Otrokom dajte vedno le samo Vydrovo žitno kavo. Nobena mati naj se ne ustraši truda kuhati kavo dvakrat, sploh pa lahko odlije prvi zavretek za otroke in ostalemu prida še nekoliko kavinih zrn za odrasle člene rodbine.

1 zavitek 5 kg poštnine prosto 4 K 50 v.

Zakaj priporočamo

== VYDROVI == **ŽUBNI PRIDATEK**

Zato, ker morete z njim juho izredno zboljšati. Ako se navadite na njegov dobri okus, ga bote pogrešali tudi v najbolj močni juhi. Za gospodinje je to izvrsten pripomoček; ob priliki priobčimo morebiti nekatera pohvalna priznanja, ki jih dobivamo od vseh strani. $\frac{1}{2}$ kg v steklenici velja 3 K 50 v.

Sedaj, ko se bližajo hladni dnevi, pridejo zelo prav

== VYDROVE == **ŽUBNE KONZERVE,**

ki se razlikujejo že na prvi pogled od dosedaj gospodinjam ponujanih izdelkov. Z mirno vestjo lahko trdimo, da smo brez konkurence, kar se tiče okusa naših juh. Njihova hitra priprava nam pridobiva vsak dan novih kupcev. Ako imate radi zvečer krožnik juhe, ali pa če opoldne meso rajši porabite za pečenko, kot za juho, so naše konserve kakor nalašč. Gobova, rezančeva, grahova, lečna in rižova juha v $\frac{1}{2}$ kg zavitkih po 1 K 50 v.

Če hočemo napraviti za praznike dobre kolače, je za to neobhodno potreben Vydrovi

== BUŠTIN ==

To namreč ni samo izdelek za zložne gospodinje, temveč tudi za razumne, katerim je mar dobro pečivo. To potrdi vsak, kdor je okusil dobro pečivo kot prigrizek k Vydrovi žitni kavi.

Zavoječek za 5 kg moke 10 v, ki se lahko pridene vsaki pošiljatvi razven h kavi.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

DOMAČI PRIJATELJ.

LETNIK III.

V PRAGI, 1. SEPTEMBRA 1906.

ŠTEV. 9.

KSAVER MEŠKO:

MIR.

Vse molči, vse sanja sladko
in vse diha blažev mir,
kakor hodil po deželi
sam Gospod bi, mira vir,
in roke blesteče, svete
k blagoslovu bi povzdigal,
in človeška srca bolna
k sebi in v nebo bi dvigal ...

IVAN LAH:

POVEST.

Slika.

Včasih je tudi kaka vesela povest na svetu. Dožive jo morda ljudje, ki niso vajeni veselja. Vtisne se jim v spomin in jim leži v srcu, kakor nekaj nepozabljivega. Spominjajo se je ob žalostnih urah življenja in ob veselih jo pripovedujejo, sebi v radost, drugim na veselje.

Poznal sem možica, rekli so mu Lovšek. Nič ni bil, in živel je kakor vsi na svetu. Kadar je bil vesel je pripovedoval svojo povest.

„Lovili so nas takrat za vojake,“ je pravil: „Vojaki so nas lovili. Tudi jaz sem dobil pisanje, da imam iti v pokorščino.

Nišem hotel; zazdelo se mi je tako, da je prijetno, če človek včasih kaj naredi po svoje. Tudi drugi so bili, ki niso hoteli. Kmalu so prišli vojaki, vjeli so jih in odpeljali. A jaz nisem bil nikjer doma in niso me vedeli kje iskati. Tudi to se mi je zdelo dobro. Pri Dančku je bila takrat krčma, zdaj ni več. Dobro vino je bilo, cele sode ga je pripeljal gospodar. Maja je imela takrat morda osemnajst let. Mnogo snubačev je bilo zmiraj v hiši, bogata je bila, ker je gostilna dobro nesla. Potrebovali so me tam in jaz sem bil rad pri hiši.

Tukaj je možicelj prenehal, kakor da je povedal prvo poglavje. Ako je imel vino pred seboj je pil, ako je kadil pipo, jo je potrkal ob palec. O Maji ni povedal več kot toliko. Niti tega ni povedal, da je bila hčer gostilničarja. Govoril je o njej, kakor da jo vsak pozna. In ko je nekoliko pomislil, je pravil dalje:

„Nekoč proti večeru sem bil dobre volje. Z Majo sva bila sama v hiši. Odprla so se vrata in vstopila sta dva vojaka. Eden je bil navaden, brez zvezd, drugi je bil kaprol. Planila sta name, in me prijala. Kaprol je odrezal pri uri vrvica in zvezala sta me. Sedel sem za mizo in ni se mi hotelo iti. Poklical sem vina in ponudil sem njima in pila sta. Maja je stala pri vratih, vstrašila se je tako, da je začela jokati“ — pri tem je Lovšek pomislil — „poklical sem en bokal, dva, tri . . . Vojaka sta pila rada.“

„Jaz sem vragov brat,“ je rekel kaprol, „nihče te ni vjel, jaz sem te pa. Pomnil me boš.“

„Tudi če si lucifer, se te nič ne bojim,“ sem dejal.

In tako smo pili. Kaprol se je bil zagledal v Majo in se začel hvaliti s svojo vojaščino. Vojak je začel peti. Jaz sem mu pomagal in kaprol tudi. Maja je motila kaprola in se mu nasmehovala. Prišel je med tem Danček v hišo. Poklical sem še vina in sem mu namignil naj pusti vrata odprta. Ni razumel. Za menoj je bilo okno. Začel šem dremati in sem se naslonil ob oknu. Nista več pazila name. Odprl sem počasi okno in se pripravil. Onadva samo: Maja pa Maja. Ej, Maja je znala. Ko sta bila vsa zamaknjena vanjo, sem se oprl z nogo v mizo, zaropotalo je in padel sem skozi okno ven. Slišal sem, kako je zavpil kaprol: Drži, drži, in ni bilo kaj držati. Pobral sem se hitro in pobegnil iz vasi. Prišel sem v kajžo nad vasjo in tam so mi razvezali roke.“

Lovšek je pri tem pomežiknil in se posmejal. Prenehal je, kotda je končano drugo poglavje. „Živel sem zopet tako po vaseh, a gospodarjem ni bilo po volji, ker so se bali kazni. Prišel sem zopet k Maji in se je veselo smejala. Pogosto so še prišli vojaki in so me iskali. Da bi bilo vsemu konec, sem šel v Višnjo Goro in se naznanil. Grdo me je pogledal debel gospod, ki je sedel tam.

„Danes te zapremo čez noč“, je rekel, „jutri ti jih nameče birič petindvajset in potem te pošljemo v Novo Mesto.“

Odpeljali so me in zaprli. V prvi ječi so bili drugi, ki so bili namenjeni tja, kakor jaz. Polovili so jih bili po okolici in jih zaprli. A jaz sem imel zjutraj prestati še kaznen od birača, zato so me zaprli zraven v drugo ječo. Debela vrata so bila med nami a v vratih je bilo okence. Fantje so po noči peli in spali nismo nič. Govorili smo skozi okence.

„Poskusite,“ pravim, a odtrgajte ključavnico na vratih.“

Prijeli so in odtrgali ter jo nalahko pritisnili nazaj.

Zjutraj je prišel birač in izpustil fante. Ko je šum utihnil, odstranil sem ključavnico skozi okence in prišel sem v prvo ječo. Nikogar ni bilo.

Vrata so bila odprta. Stopil sem hitro skozi dvorišče in na vratih sta stala dva škrica.

Šel sem mimo s trdimi pestmi, nista se zmenila zame. Tako sem srečno unesel, da ni bilo treba prestati kazni, ki jo je bil naložil debeli sodnik. In tako sem prišel spet k Maji.

Lovšek je zopet prenehal in pomislil, kakor da je to bilo tretje poglavje vesele povesti. In potem je končal počasi:

„Včasih se človeku stoji kakor iz dolzega časa. In tako sem nekoč sam šel v Novo Mesto, v vojake.“

In niti me hoteli niso. Šel sem po svetu od veselja. Maja se je med tem možila in dolgo sem ostal potem pri hiši. A stari Danček je umrl in časi so prešli — hiša je opešala . . . Tako je bila včasih . . . “

S tem je končal. Bilo je kakor da je to cela povest njegovega življenja, kot povest za kratek čas, kakor da je brez pomena, namenjena ljudem, ki hočejo poslušati. A kdor je gledal zamišljenega možica med presledki, je lahko videl, kako nekam daleč gledajo njegove oči. Upognjeno je bilo njegovo telo in zdelane so bile njegove roke. Vsi so vedeli, koliko je delal pri hiši, da bi ne bila opešala, in ko je opešala hiša je postalo njegovo življenje brez pomena. Zato ni skoraj nihče vedel, kaj leži za to veselo povestjo, ki so se ji smejali, kajti poslušali so samo povest in niso pomislili, kaj leži za tem.

Zato so bili veseli in so dali starčku piti, in on je pil rad . . .

Res je včasih tudi kaka vesela povest na svetu.

ROMAN ROMANOV:

PUSTO JE . . .

Pusto je . . . Te megle sive
stiskajo srce —
Nekdo joče . . . Čez dobrave
mrzel veter gre.

Ali daleč za meglami
tam je dan,
z žarki solnčnimi, s cvetovi
pestro posejan.

Tam narava vsa široka
se smeji —
ali daleč za meglami
tam si ti . . .

SONJA:

S POGREBA.

Vrnili sta se od pogreba.

Na stopnicah ju je čakal pes. Počasi jima je prišel naproti, povetil rep in zacvilil.

— E, Murče, tvojega gospodarja ne bo več! . . . Nikoli več ga ne bo! Naslonila se je mati na zid in zajokala.

Molče jo je prišla hči pod pazduho in odšli sta po ozkem, mračnem hodniku.

Soba je bila še zasrta s črnimi mrtvaškimi zagrinjali. Na sredi je stal oder in v kotu so bili svečniki z dogorelimi svečami. Dva mrtvaška lista sta ležala na tleh, raztrgana in pohojena.

Težak, skoro opojen vzduh je bil v sobi. Dišalo je po velem cvetju in dogorelih svečah.

Ozrla se je mati na prazni oder in zakrila oči: — Martin, Martin, ti moj ljubi, ubogi! — je zajokala iznova.

— Nikarte, mama, saj ne pomaga nič! — je izpregovorilo dekle. Odšli sta v sosednjo sobo.

Žalosten nered je bil po tesnem prostoru in tudi semkaj se je bil prikradel težki, skoro opojni vonj po velem cvetju in dogorelih svečah.

Mati je sedla na star, polomljen fotelj, hči se je naslonila na postelj in molčali sta . . .

V prvi sobi so se začuli koraki, nato udarci kladiva. Prišli so razdirat oder.

Tolklo je kladivo, ropotale so deske, odmevali so koraki. No, ženski nista čuli ničesar. Bogve, kje so bile njijine misli! . . .

Zdajci je ponehal ropot, — zbogom! — je zaklical nekdo na pragu in vrata so se zaprla.

— Zdaj sva sami, Pavlina! —

Dekle se je vzdignilo, da bi izpregovorilo, ali beseda je zastala v grlu.

Zmračilo se je in na steni se je pokazal odsev svetilke z ulice. Pavlina je vstala. Segla je na omaro po šibice in prižgala luč. Nato se je mehavsko ozrla na steno, kjer je visela starinska, začrneta ura. Ali stala je. — Ustavili so jo, ko je bil oče izdihnil. Kazala je polnoč.

— Kaj res že odideš jutri? — je vprašala mati iznenada. Glas ji je bil žalosten in izmučen.

— Moram!

Mati je izdihnila.

— Oh, toliko skrbi, toliko potov in človek je sam! In bojim se noči. Zdi se mi, da nekoč kar lepo stopi predme, vpadlega, noščenega obličja, steklenih oči . . . kot je bil poslednjo uro. Zoj, da se siromak ni mogel izpovedati! Boš videla, njegov duh ne bo imel pokoja! —

Pavlina se je nasmehnila žalostno.

— O, jaz vem, — je nadaljevala mati, — vsi hodijo na svet, ki so umrli brez zakramentov. Moja teta je sama doživela tako zgodbo. Imela je deklo, ki je umrla neizpovedana. Vsako noč je videla teta gorečo roko na steni, dokler ni dala za tri maše.

Pavlini se je zasmilila mati. Glej — je pomislila — stradala bo, da ponese poslednji zaslužek žuljevih rok v cerkev za rešitev njegove duše.

Mati pa se je ozrla nanjo z dolgim, očitajočim pogledom.

— Seveda, ti ne verjameš! Čisto nič več vere nimaš, Pavlina in tudi ti umrješ nekoč brez zakramentov. Izgubljena si za boga in za me, nesrečnica!

— Mati! — je zaprosila Pavlina. Ali umolknila je zdajci. Glej pred njo je bil obraz čisto tuj in hladen.

In molčali sta.

Ali govorila je tišina. Hladno in brezobzirno je pripovedovala o prepadu, ki je nastal med njima.

— Čisto tuji sva si! — je pomislila Pavlina. — Ali to bo minilo. Vzamem jo k sebi, in zopet bo lepo kot je bilo včasih — si je lagala.

— Kdaj se preselite k meni? — je vprašala mater. Polno veselega upanja je bilo vprašanje.

— K tebi? — se je začudila mati. Kaj si mi ti? Danes smo pokopali očeta, ali tebe sem izgubila že bogvekdaj! Lani, predlani . . . kdove! Vedela sem, da pride do tega. Že takrat, ko si bila še doma. Noč in dan si sedela ob knjigah in se napajala s strupom. In oče je molčal.

Potem je prišel Franc in se zaljubil v tvoj talent. Čisto nam te je bil odtujil in potem se je poslovil. Kje je tvoj Franc, Pavlina? Spametoval se je pač in si poiskal ljubico, ki ima mesto talenta bogato doto . . .

— Mama — je izklinila Pavlina hripavo in se vzravnila.

Mati je umolknila, nato je vstala in in odšla.

Pavlina pa se je iznova naslonila na postelj in zaihtela polglasno. — Nikogar nimam več! Danes so mi pokopali očeta, ali umrla je tudi mati. Lani, predlani . . . kdove! Tudi Franc je umrl . . . Nikogar nimam, da bi živel zanj. —

Zaškrpale so duri, prinesla je mati večerjo.

— Pojdi jest! — je pozvala Pavlino.

Ali dekle se ni genilo.

Zajela je mati dvakrat, trikrat in odložila žlico. Nato je sedla na fotelj in zadremala.

Pavlina pa se je zamislila.

O, bogvekdaj je bilo ... Praznično oblečena je sedela z očetom v poštnem vozu in se poslavljala od matere.

— Ne moremo biti vedno skupaj, Pavlina! — je rekla mati. — Le pridna bodi, pa uči se! Kadar boš velika in dobiš službo, pa prideva k tebi z očetom in bomo vedno skupaj. — Poljubila jo je in voznik je pognal. In odpeljali so se po široki beli cesti ...

Med potjo se je ustavil voz pred majhno belo hišo. Lep vrt je bil okrog, ves poln belih in živordečih rož. Že od daleč je dehtelo po rožah.

— Glej, kaka prijazna hišica! — je vzkliknil oče. Če bi imeli mi tako in takle vrtiček! — je vzdihnil.

— O, varčevali bomo, — je sklenila mala Pavlina energično. — Malo prihranita vidva, malo prihranim jaz, ko bom imela službo, pa si kupimo hišico z vrtičkom.

Bože moj, kje so časi! Legel je oče v grob, ne da bi se bil počil od trudapolnega življenja. Ni ga imel veselega dneva. Skrbi in trpljenje, trpljenje in skrbi ... tako se je ponavljalo monotono od dne do dne. Še tista skromna želja o hiši z vrtičem se mu ni izpolnila. Čemu je živel? Samo zato, da je vse življenje prodajal svoje moči brezvestnim ljudem za košček vsakdanjega kruha. — Pavlini se je zasmilil. — Oh, strašna mora biti smrt, če si vse življenje čakal sreče in moraš naposled odtod, ne da bi jo bil sestal vsaj za trenotek.

— — Ura je odbila štiri in Pavlina se je začela odpravljati na pot. Hodila je po prstih, da ne bi zbudila matere. Vrgla je naposled torbo preko rame in pripela klobuk.

— Zbogom, mama! — je zaklicala.

Mati se je dvignila s stola, si pomela oči ter ji segla v roke. Ločili sta se hladno in brez besed. Pavlina je prišla kovčeg in se ozrla na prazno očetovo postelj: — Nikogar nimam več, da bi se poslovila ž njim! ... Obrnila se je in odšla.

Zunaj je bil še mrak in gosta, vlažna megla je zakrivala hiše. Oddaleč je zazvižgal vlak in Pavlina je pospešila korake.

Vsa zasopla je sedla v kupé. Majhen, bled fant je sedel v kotu pri odprtem oknu.

— Študent bo, — je ugenila, ko se je bila ozrla na pretesno, ponošeno obleko, na obledelo, razcefrano kravato.

— Ali se peljete domov? — je vprašala, da bi začela razgovor.

— Ne, zdoma! je odgovoril kratko.

— Pardón! Mislila sem da ste študent ...

— Bil sem še pred dvema dnevoma, — se je nasmehnil.

Pogledala ga je vprašuje.

— Stara pesem, — je skomiznil študent. — Veselo, brezskrbno življenje, dokler je bilo denarja, naposled neizogibni tra-

gični konec. Oče se je zaklel, da je prodal lani o Martinovem poslednjo njivo zame in ne odneha. — Trije so še doma, ki tudi ne živijo samo ob besedi božji, — me je odslovil. In zdaj sem na cesti. Neprijetna situacija, tembolj, ker jej človek še ni vajcu. Pogledati bo treba po svetu, ali nima morda kak advokat košček kruha na prodaj.

— Ne resignirajte tako lehkomiselnost! — je zaprosila Pavlina. Kaj vam ni žal študij? Poskusite živeti na svoje roke! Instrukcije... — je predlagala.

Mislite? — Poznam juriste, ki lačni in raztrgani zama prosičajo zanje, pa bi jih dobil bankrotan glimnazist!... Ali vam je znana anekdota o Ribničanovem konju, ki je poginil, baš, ko se je bil naučil stradanja? — To je usoda optimističnih bedakov, ki se zanašajo na instrukcije. — — Jaz pa mislim takole: Če ti je na razpolago smrt od glada in košček kruha, zagradi za kruh, če je tudi pust in trd. In zagradi zanj prej nego te obidejo smrtne težave! Proč s sentimentalnim idealizmom! Ali te dovede kdaj do poštenega kruha? Lačni in razcapani umirajo na cesti idealisti, če se že niso prej obesili v vislih. In spomni se jih kvečjem še Cankar in jih pokaže svetu sebi v škodo, ljudem v nevoljo...

Pavlinu je zazeblu. — Koliko let imate? — je vprašala z ubitim glasom.

— Devetnajst...

— Pa ste že položili vse upanje v grob?...

Naslonila se je na klop in zatisnila oči.

— — In vi nikakor ne bi hoteli več študirati? — je vprašala zdajci.

— Ne, nikakor ne bi hotel stradati, — je popravil fant.

— Ali vzemimo, da vas kdo podpira, — je vztrajala Pavlina. Študent se je nasmehnil.

— Oprostite, ampak vi imate zelo ljubeznivo mnenje o svetu. Kdo bi podpiral lumpa?

— Lump bi se poboljšal, — je ugovarjala.

— Pa se ne bi! — je odgovoril trdo.

Molčala sta.

— Čujte, ali mi hočete napraviti veliko uslugo? — je vprašala iznenada.

Pogledal jo je vprašuje.

Rešite mi življenje! — je zaprosila. — Glejte, tudi jaz sem bankrotna! Življenje nima zame nobene vrednosti. Imela sem nekaj ljudi, za katere bi bila rada živela; ali umrli so mi, ne potrebujejo me več. — — Ali dovolite, da vas podpiram? — je vprašala kratko.

— Oprostite, gospodična, — je odgovoril fant, — ampak...

— Da, tuja sva si, — ga je prehitela Pavlina, — ali družinaju enaka usoda. Zakaj ne bi pomagla drug drugemu!

— Ali kje imate garancijo, da ne pride vaš denar v ne vredne roke? — je ugovarjal študent.

— Ne potrebujem je! Moja podpora ne bo posojilo, temveč vračilo. Vi dovolite, da skrbim za vas, in s tem zadobi življenje vrednost zame. Za to uslugo se vam vsak mesec revanširam po moči. Dajte roko!

Fant je molčal. — Ne morem! — je rekel naposled trdo in odločno.

Usmilite se, sebe in mene! — je prosila Pavlina.

— Ne morem! — je ponovil in se zagledal skozi okno. Kaj res mislite, da bi mogel skreniti z zavoženega pota? Nikoli! — Zapravil bi vaš denar kot sem bil očetove stotake. Čemu bi varal sebe in vas! Ne morem! — je potrdil še enkrat.

Zažvižgal je vlak in študent je vstal.

— Moja postaja je prišla . . . Hvala na sočutju! Srečal sem ga prvič in menda tudi zadnjič v življenju. — Privzdignil je klobuk in odšel.

— Usmilite se, ostanite! — je prosila Pavlina. Ali že je bil na peronu. Zamahnil je s klobukom v pozdrav in skoro na to je odrinil vlak. Pavlina je strmela skozi okno. Počasi je izginjal izpred oči študent, tudi poslopje je izginilo. Daleč tam pod goro je v sivi megli dremalo mesto.

Kam se vozim in čemu? — je razmišljala Pavlina. — Nihče me ne potrebuje . . . Kaj mi če življenje brez vsebine! — Ah, to ni bil oče, ki so ga sprovajali včeraj. Bila je vsebina njenega življenja, bili so njeni upi, katere so položili v grob.

In danes se vrača s pogreba . . .

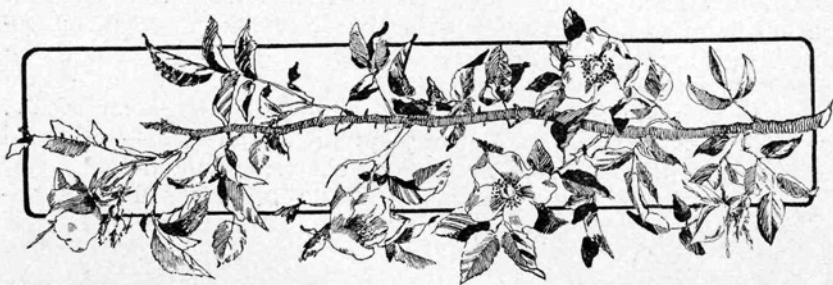
C. GOLAR:

HAJDUK.

Poj, petelin, zoro mi naznani,
k meni jezdi s solncem moj predragi!

Pravijo o njem, da je hajduk,
v temni gori plazi se po skalah,
gleda z volčjimi očmi za plenom.

Da, hajduk, razbojnik si moj dragi,
s črnimi očmi si me urekel,
zakoval, zaklel me v robstvo sladko.

TURINOV:

NEZVESTA.

Prišel je iz tovarne in se vsedel v svoji podstrešni sobi za mizo. Podprl si je trdno glavo in se zamislil . . .

Kako trdo življenje ima. Dnevi mu jednakomerno potekajo v neskončno večnost brez najmanjše izpremembe. Velikanska kolesa v tovarni pojejo vedno svojo ropotajočo pesem, privadil se je že in skoraj bi se mu tožilo, če bi je več ne slišal, če bi jo moral zapustiti. Od zore do mraka se ubija za svoj vsakdanji kruh, a vendar je pri tem vesel, saj ve, da z njim vred trpi tudi ona . . . In prišel bo čas, ko se ne bo treba več mučiti njej; ko ju bo združila zakonska vez, nehala bo hoditi v tovarno. Ustvariti si hoče lastno ognjišče in posaditi njo k njemu, da mu bo kuhala in nosila obed in ne bo mu treba po gostilnah iskati slabe, prestane hrane za drag denar. Zvečer, ko bo truden prišel domov, zasmehljala se mu bo, pritekla k njemu, se ga oklenila in ga poljubila in minila ga bo utrujenost in bo vesel . . .

Tako je sanjal . . . Slekkel je delavniško obleko, vrgel na se nekaj boljšega in tiho zaklenil sobo in odšel . . .

Tajen mrak je jel objemati predmestje, neštevilno zvezd na nebu se je zalesketalo, tam na vzhodu se je prikazal blede mesec in se pomikal med zvezdami liki kralju.

Ljudje so se vračali v mesto iz večernega izprehoda, smejali se in se zabavali. On je hitel z njimi vred in pogledoval mlade pare, ki so roko v roki počasno korakali po prvih ulicah mestnega tlaka.

„Kmalu bo prišlo, da bom tudi jaz vodil njo tako ob nedeljskih popoldnevih, saj bo moja žena, in prijetno bo“ . . . mislil je in pospešil korake, da zopet čim prej zagleda svojo izvoljenko.

Zavil je v ozko stransko ulico, katero sta osvitljevali le dve električni žarnici, ki pa sta bili daleč vsaksebi, da je komaj

svitloba jedne prodirala do druge. Tiho je bilo v ulici, ne jednega človeka ni bilo videti, le pes je tupatam zalajal na nekem dvorišču.

Postal je sredi ulice pred starinsko hišo in pogledal v znano okno prvega nadstropja. Čudno se mu zdi, ad je nocoj tema, kam je neki šla, ali pa že spi mogoče . . .

Vstopi skozi velika vežna vrata in v par skokih stoji pred durmi njene sobe. Potrka . . . Nobenega odgovora. Zopet, nihče se mu ne odzove.

Od leve strani pride po hodniku suh možiček, upiraje se ob palico, gospodar hiše. Majhno pokašlja.

„Ali znabiti njo iščete? Ni je, pred kratkim sem jo videl, ko je sobo zaklenila in se odstranila.“

„Ne veste, na katero stran?“

„Ne.“

Možiček je lezel dalje po hodniku, on pa seže z roko nad vrata, kamor je navadno polagala ključ, da je lahko tudi tedaj prišel v sobo, kadar je slučajno ni bilo doma. A zelo se zavzame, ključa nocoj ni na navadnem mestu. Išče sem pa tja, a zastonj, ključa ne more najti.

„Kam je neki šla, ne da bi mi bila sinoči povedala, kam je namenjena,“ misli si in počasnih korakov zapusti ostarelo poslopje. Tisoč mislij mu vzroji v glavi. Nemirno, skoraj burno hiti iz jedne ulice v drugo, pa brez nadeje, da jo najde, samo da bi mu čas hitreje minil, saj prišla bo domov; čeravno pozno, pojde k njej, da zve, kje je bila. Čuti, kako neizrečeno jo ljubi, ker je ne najde kot običajno, da bi spregovorila o bodočnosti, ki se jima vedrih lic smeje nasproti.

Ljudje so hiteli mimo njega s svojimi mislimi, on pa s svojimi ne meneč se za nikogar . . . Zvezde na nebu so se lepo lesketale in mesec je plaval po neizmernem nebesnem oboku, on je pa hitel in z njim so hitele njegove misli do nje, a niso je mogle najti niti dohiteti.

Strašna slutnja se mu naenkrat vzbudi v duši. Kaj ko bi . . . Ne upa si dalje misliti, saj ni mogoče, da bi ona, da bi ljubila . . . družega . . . Ne, ne, saj ga ne vara. Saj je vendar tako ljubka z njim, saj sta si še prejšnji večer prisegla večno zvestobo . . . Kaj ko bi mi samo hlinila svojo ljubezen . . . Ne, ne, ni taka kot so druge, ne vara ga . . . In zopet je hitel dalje.

* * *

Pozno je že bilo, ko je vnovič dospel do njega stanovanja. Niti ne potrka ampak burno odpre sobo in zaloputi vrata, da so okna zašklebetala. Sedela je pri mizi v ponočni obleki in prebiralala neko pismo, ravno je bila namenjena iti spat. Pismo ji mahoma zdrkne iz roke, začne se tresti, na licu se ji čita razburjenost.

Premagal in pomiril se je v hipu nekoliko. Pa tudi iz nje-nega lica je mahoma prešla razburjenost, da je vstala in se pri-jela z roko ob vogal mize.

„Kje si bila, dragica, da te prej nisem našel doma?“ vpraša jo in jo hoče prijeti za roko.

„Ali ti je toliko mari tega, če kam grem,“ pravi in mu umakne roko.

„Kako bi mi ne bilo, ti si moje edino veselje, moja tolažba, moje vse. Za te grem v smrt, če hočeš. Kako sem hrepenel po tebi, preletel vse mesto, da te najdem. Pa saj si zopet tukaj in rada me imaš, ne?“

„Ne vem.“

„Kaj praviš? . . . Ne vem . . . Kake so pa nocoj te besede, podobnih še nisem slišal iz tvojih ust. Povej mi odkrito, kaj meniš z njimi, neumem jih.“

„Rada te imam, recimo kot brata, kot prijatelja . . .“

„Ne bolj! Še sinoči si drugače govorila.“

„Danes pa tako.“

„Kaj naj pomenja vse to?“

„Kaj naj pomenja, vprašuješ? Lahko sam sklepaš. To po-menja, da iz najine ljubezni nebo nič, veš, nič . . .“

Kakor bi ga bila strela zadela učinkovale so te besede na njega.

„Tako torej; zlate sanje, ki sem jih sanjal že dve leti, odkar se pozna, naj bodo prazen nič? In to poveš tako hladnokrvno, tako brezobzirno, kje so prisege tvoje ljubezni? . . .“

„Bodi pameten in pomisli, da iz tega ne more biti nič. Ali naj večno čakam na te, ko imam drugje boljšo priliko? Pa na kaj se hočeš ženiti, saj beračije je že itak preveč na svetu in potem naj jo še jaz prenašam s tvojim križem! Dovolj si moder, da razvidiš, da res ne more biti iz tega nič“ . . .

„Ti, hinavka, ki si se mi hlinila in me vodila za nos, dokler se me nisi naveličala, peklo naj te pogoltne, nezvestnica! Za-pomni si, da ti bo še žal tega čina, naveličali se bodo tudi drugi tebe. Da bi te nikdar ne bil poznal. Ničvrednica!“ . . .

Zdirjal je po stopnjicah navzdol, švigal po ulicah semtertja, srce mu je hotelo počiti in v glavi mu je šumelo: nezvesta, nezvesta . . .

Pridirjal je do reke, ki teče skozi mesto. Skrivnostno so šepetali njeni valovi in se valili dalje. Mesečna luč je nemirno trepetala in se utrinjala v njih. Postal je ob bregu in mrklo zrl v valove in zdelo se mu je, da ga vabijo k sebi, da v njih pogasi ogenj, ki ga peče. Nagnil se je proti njim, a bliskoma je stopil nazaj in zamahnil z roko . . .

„Pač slab človek, ki ne more nositi življenja radi nezvestega dekleta . . . Le splavaj moja ljubezen, ki je ni vredna z vami. valovi. Dovolj močnega se čutim, da prenesem ta udarec . . .

*ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK:

VLADOŠKA SE MOŽI.

Sporčičeva gospa, s katero živi rodbina mojega soproga v dolgotnem prijateljstvu, mi pravi nekoč: „Čudno se mi zdi, da nismo v sorodstvu. Radi se imamo res bolj, kakor sorodniki. Sploh pa imam jaz tri sine in prav imenitno bi bilo, če bi kateri od njih vzel vašo Vladoško za ženo, ko bo velika,“

„Pa bi bilo res imenitno,“ sem pritrdila jaz s smehom.

Sporčičevi imajo tri sinove: dvajsetletnega, osemnajstletnega in dvanajstletnega. Najmlajši se imenuje tudi Vladimir in zanj je snubila Sporčičeva gospa našo Vladošo. S tem Vladimirom je sploh velika historija. Takrat, ko je prišel na svet so stanovali Sporčičevi v ravno isti hiši, kakor stariši mojega moža. Moj mož je bil takrat petnajst let star in je znal telovaditi, delati velike balone iz papirja, fabricirati sam rakete in druge take skrivnostne in lepe reči. Bil je edinec a doli pri Sporčičevih je bilo otrok zadosti. In radi so ga imeli, ker se je igral z njimi, ker jih je zabaval, nosil in metal po zraku in tudi nabil — vse iz ljubezni. Ko je prišel Vladimir na svet je imel biti krščen po nekem imenitnem stricu in botru za Matijo. Otrokom pa to ni bilo všeč in sklenili so že zdavnaj prej, da se bo imenoval — če pride pri njih fant na svet — Vladimir, po imenu mojega soproga — in nikakor drugače. Mati in oče so ugovarjali, da bi se stric ne razžalil, ali otroci so bili v večini in zmagali so. Vladimir je postal imenjak mojega moža.

Ta Vladimir je zdaj ženin naše Vladoše.

Gospa Sporčičeva je sama vprašala Vladošo v tej stvari.

Sporčičevi otroci, ki so zdaj že vsi mnogo večji, kakor Vladoša, so jo povabili na obed. Kadar je povabljena Vladoša k Sporčičevim k obedu, je zelo dobre volje. Sama se odpelja s tramvajem tja že takoj v jutro. Tam dobi vse punčke, ki so ostale od deklet za spomin in so shranjene v velikem vozičku. Nebroj blazin in pokrival je tam, vsaka punčka ima par oblekih in kadar se stvari zamažejo jih gospa Sporčičeva sama opere in izlika. Vladoša ima pravico igrati se s vsemi punčkami in z vsemi igračami, ki so pri hiši. Fante sme izpraševati, kolikor hoče. Pripo-

vedujejo ji povesti in včasih se ji grozovito nalažejo, ker vse verjame. Pri obedu je vedno kaj posebnega in gospod sam pri-
nese jagod, hrušk ali družega sadja Vladoši na čast. Zelo go-
sposko postopajo ž njo, Vladoši se to lepo zdi in obnaša se po-
sebnostno spodobno. Tudi gospa jo vzame večkrat v salon, posadi
si jo na divan in se pogovarja ž njo. Zadnjič jo pa praša, kar
naravnost: „Ti slišiš, Vladoša, kaj ne bi vzela našega Vladimira
za moža, ko boš velika?“

Vladoša pogleda na tla, zardeči se bogme, kakor osemnajst-
letna gospodična in zašepeta sramežljivo: „O, zakaj pa ne?“
Sukala je predpasnik med prsti in čez nekaj časa je pripomnila:
„Ko bo Vladimir doktor in ko bom jaz tako velika, kakor mama,
potem se pa že lahko vzameva.“

Sporčičeva gospa je v čudu obsedela na divanu. Ni se na-
dejala, da se Vladoša razume tudi na take stvari. „No, dobro,“
je rekla in ji dala roko, „da veš, Vladoša, pri tem ostane. Samo
pridna moraš biti. Če ne boš pridna te Vladimir ne bo hotel.“

Vladoša se je šla igrat, kakor se ne bi bilo zgodilo nič po-
sebnega. Ali na stvar nikakor ni pozabila. S staro mambo ste šli
nekaj dni potem na pokopališče obiskat grob starega očeta. Ba-
bica se je jokala, kakor vselej, tudi Vladoša je bila žalostna. Zelo
rada je imela starega očeta. Koje bil še živ, sta se igrala skupaj
in on jo je učil pesmice. Prav dobro se spominja nanj in vse ve,
kaj je delal in govoril. Da bi potolažila babico pravi: „Nikar se
ne jokaj, zdaj je naš Vlado tata za vse, za te tudi.“

Babica se je nasmehnila: „On je sam vaš tata. Meni je on
sin, veš.“

„Oh,“ pravi Vladoša, „sinovi so majhni. Vsi sinovi hodijo
v šolo, saj vidim drugje. Naš Vlado je že doktor in če je lahko
naš tata, naj bo pa še tvoj.“

Babica je skušala razjasniti Vladoški pojme o sorodstvu ali
razumela vendar ni.

„Ali meni se zdi, da vendar ni tako, kakor ti praviš,“ je
rekla. „Govorive raje kaj družega. Ali veš koga bom jaz vzela,
ko bom velika?“

„Koga?“ je vprašala babica in od začudenosti je pozabila
na svojo žalost.

„Sporčičevega Vladimira.“

„Tega?“ pravi babica in si misli, na lepa je ta! Spomnila
se je, kako jo je prišla pred dvema leti Sporčičeva gospa z Vla-
dimirom obiskati. Tudi Vladoška je bila pri njej. „Pozdravi, po-
zdravi, Vladimira,“ ji je rekla takrat. „In poljubi ga lepo, dolgo
se nista videla!“ Vlada se je ali nakremžnila in rekla je odločno,
da „nima navade poljubljat.“ Potem so se pogovarjali s Sporčičevo
gospo, ko zapaziti, da Vladoška kliče Vladimira v drugo sobo.
Šli ste za njima. Vladoša se je postavila pred Vladimira in je
našpičila šobico. „Na, če hočeš, me lahko poljubiš,“ je rekla. „Kaj
naji bi vsi gledali, kaj, ne?“

Počasi ste se vračale babica z Vladošo v mesto. Babica je še vedno kimala z glavo. Pogledala je Vladoško in začudila se je, kako je že velika še par let, še kakšnih deset, dvanajst let in Vladoška bo odrasla gospodična. Spomnila se je, kako je bila majčkена, ko jo je videla prvikrat. Toliko, da je stalo na tleh! Spomnila se je tudi sina. Odrasel mož je danes, družino ima in vendar je bil tako majčken enkrat. Tako živo se še spominja, kako ga je nosila na rokah, kako se je prvikrat zasmel. Življenje hiti, hiti. Naenkrat bo minilo deset, dvanajst let in Vladoša pojde z dolgimi krili po ulicah, mladi gospodje se ji bodo odkrivali in nekega dne bo nevesta . . . Sporčičev Vladimir je star dvanajst let, v tretjo šolo pojde . . . Vladoški je pet, prav za prav zakaj ne?! Vse se lahko zgodi. Vladimir je priden in prikupljiv dečko, enkrat postane sigurno pošten in ugleden mož . . . Tako misli babica.

„Kaj tako molčiš?“ vpraša Vladoša. „Cel čas si tiho. Kaj razmišljuješ?“

„Življenje je jako naglo,“ pravi babica, „tega zdaj še ne veš. Ali ko boš večja, boš videla, kako vse prihaja in odhaja. Veš, Vladoša, Vlado, vaš tata je bil tudi enkrat majhen, v vozičku je ležal, tako je bil majhen.“

Vladoša se zasmеja. „Takrat še ni imel brk in brade, kaj ne? Ravno tak je bil, kakor drugi majhni otroci?“

„Ravno tak.“

„Čudno,“ pravi Vladoša in ne more si prav predstaviti, kako je bilo vse to takrat.

Babica razmišlja dalje. Kdaj je vpisala Vladoto v šolo? Kakor včeraj je to in glej danes gre njegova hčerka ob njeni strani, razgovarja se z njo, kakor se je on razgovarjal. Ravno todi se je kolikrat sprehajala z njim, ko je bil majhen. Sava se blešči v ravnici za mestom. Vse je, kakor je bilo in vendar vse drugače. Babica pogleda Vladoški v oči; ravno tiste oči so, kakor jih je imel sin v teh letih.

„Zakaj si si pa izvolila ravno Sporčičevega Vladimira?“ prša Vladošo.

„Tako. Dopade se mi. In Sporčičeva gospa me je sama vprašala, če ga hočem.“

„In on, kaj je on rekel?“

„Nič. Nič ga nismo vprašale.“

„In če te ne bo hotel?“

„Oh, zakaj me ne bi hotel?! Še vesel bo,“ pravi Vladoška in vrže žogo v zrak. Daleč tam na sred travnika je pala žoga. Vladoška je letela za njo po travi, babica pa je postala na stezi in življenje se ji je zdelo čudno. Nič ne moreš reči. Vse se lahko zgodi na svetu. Včeraj še je bila mlada deklica, ki se je žogala na trati, danes pa je vdova, lasje sive in unukinja se igra pred njo.

Solnce je zahajalo, zardečilo se je mesto v dolini, od gora sem je zapihal veter.

„Domu, Vladoša!“ je rekla babica, prišla jo je za roko in počasi ste odšle v mesto.

SAMKO CVETKOV:

PESEM.

Od morja so prišli vetrovi,
čez sveže poljane so šli ...
Postojte, vetrovi večerni,
za vami srce si želi!

Tam daleč za tihimi gaji
je ljubica moja doma ...
Pozdravite dekle, vetrovi,
poljubite usta sladka.

Recite vse sladke besede
za vsak ji povejte vzdih moj ...
Vetrovi, vetrovi, hitite,
nesite pozdrave seboj.

IVO ČESNIK:

PRED VEČEROM.

Žarki zahajajočega solнца so padali tuintam na zelena, z mahom porastla tla, žolna je letala med drevjem in potolkla včasih s kljunom ob deblo. Drugače pa je bilo vse tiho, skrivnostno kot v cerkvi ob pozni nočni uri. Zdajinzdaj se je zganila senca in hušknila čez pot ter izginila v gozdu med drevjem.

Tako sem hodil sam vase zamišljen, ko zagledam nenadoma kraj pota nekaj črnega in umazanega. Sprva nisem mogel spoznati, kaj bi utegnilo biti tisto črno in umazano. Stopil sem prav blizu in sunil s črevljem. Zganilo se je tedaj, stisnilo pest in jezno zaklelo.

„Pusti me, hudiča! Naj se naspim, že pojdem domov, saj je čas. Malo sem pil, veš, pa ne veliko, o Štefan Serajnik nikoli ne pije dosti!“

Mož me je zanimal, zato sem ga prosil oprostčenja, da sem zamenjal njegovo telo s starim čokom.

„Saperlot, ti si pa pameten.“

Zasmejal se je Štefan Serajnik in na široko odprl svoja usta, da so se pokazali stari, škrbasti zobje. „Kdo pa si ti, ki me nadleguješ?“ je vprašal.

Mož je gledal po strani prav nezaupljivo.

„Študent sem, prijatelj! Pojdiva, peljem vas v gostilno in vam plačam za večerjo.“

„Ta je modra, ti si pameten dečko. Lačne nasiti, žejne napoji! Zdaj te imam pa rad.“

„Ker me imate radi, mi pa povejte, kako ste postali pijanec. Saj to ste kar kaže vaš obraz in vaša obleka.“

„Včasih veš, fant, včasih sem bil dober človek. No saj pravim, pa me je sam vrag zmotil, da sem vzel tisto babo. Ti je ne poznaš, sam vrag ti je. Včeraj sem jo prosil, naj mi dovoli, da peljem v Trst jajca mesto nje. Veš, moja stara je kupčevalka masla, jajec, perutnine. Prosil sem jo: „Franca, pusti mi, da jaz peljem.“ „Starec neumni, da mi zapiješ.“ Zavrela mi je tedaj kri v žilah, stisnil sem pest in jo loputnil trikrat po hrbtu. Potuhnila se je in začela jokati, hitela je iz hiše na vas in klicala na pomoč. Ujezil sem se tedaj, stopil v čumnato in ji pobil vsa jajca. „Na, babnica, zdaj boš imela.“ Odkuril sem jo v gostilno, da nisem slišal njenega regljanja. Zdaj se pa vračam iz krčme skozi gozd, veš.“

Počasi sva dospela kraj gozda. Solnce je tedaj stalo še na obzorju in metalo svoje svitlorumene pramenčke po zelenem polju.

Zagledal se je Štefan nekam v daljavo, tje za gore. Trpka resnost je legla na njegov obraz, da je bil videti izmučen in skoro bolesten.

„Sediva malo, študent!“ je izpregovoril čez nekaj časa.

Sedla sva na mehko travo in se globoko oddahnila.

„Takole lepo je življenje, dragi moj. Zaspal bi na trati in zasanjal o nebeški gltoriji. Pa pride nekaj ostudnega in izpridi še tisto malo veselje, ki ti je ostalo iz mladih dni. Meni je vse izpridila baba. Fant, če si pameten, se nikoli ne poročiš. Baba je vrag, in vraga je najboljšje pustiti pri miru, če sam ne vzrogovili. Vselej sem tako odgovoril sosedu, če me je silil, naj grem po babo, ki je zbežala v trg k hčeri, ko sem jo pretepal.“

Utihnil je zopet in se znova zamislil. Za nama je v leskovju skrivnostno zapel kos.

„Sponaša mi včasih baba, da nisem nikoli maral zanjo. Prav ima. Radi denarja sem jo vzel, ne iz ljubezni. Oče je tako hotel, in jaz sem mu bil pokoren. Kesal sem se tolikrat pozneje, da nisem vzel Poljančeve Tinice, ki me je imela tako rada, da bi dala svojo srčno kri zame.“

Kako je dekle jokalo, ko sem odhajal k vojakom. Moj Bog, moj Bog, zakaj je nisem vzel, te zlate rože? Oče me je pregovoril, ker se je bal, da bo propadlo posestvo, ki je bilo zadolženo. No, in vzel sem žensko, ki je imela denar, a ne srca zame, pač pa sovražno oko in zbadljive besede. In nekoč, dragi moj, sem spoznal, da me žena vara. Dobil sem jo s hlapcem v hlevu. Šepetal ji je nekaj na uho in jo poljubljaj. Vskipelo je tedaj v meni,

pograbil sem gnojne grablje in udaril po hlapčevi glavi. Žena je zletela na vas in začela vpiti in klicati na pomoč.

Hlapec je omahnil in se zgrudil na tla. Priditeli so ljudje, ga izpirali in mu vezali rano.

Kaj se je potem zgodilo, si utegneš misliti. Zaprt sem bil in hlapcu sem moral plačati odškodnino 100 gl. Babi pa nisem mogel priti do živega. Prosil sem za razdružitev zakona, a noben vrag me ni hotel uslišati. In še danes moram živeti s to babo skupaj. Ubil bi jo enkrat, pa imam moči, da bi zamahnil nad njeno glavo. Ob vse me je spravila, ob srečo, poštenje, in kmalu bo vse prodano, prav vse bo prodano. Tisti lepi dom, ki sem ga podedoval po očetu, ne bo več moj.

Potegnil je z rokavom preko čela in obrisal solzo, ki mu je kanila na lice.

„Od tod pojdem, proč pojdem, daleč tje onkraj morja, da ne bo babe za menoj.“

„Potrpeti bi morali z ženo, pa bi se morda poboljšala.“

„Kaj ti bom potrpel? Saj trpim kot hudir že zmlada. Konec bo kmalu, vse mi prodajo, potem pa pojdem.“

„In žena?“

„Zapodim jo od sebe. Ne maram je več.“

Zašlo je rumeno solnce, iz gora je lezel sivi mrak v doline, redke sence so padalo po dolini. Reka je tekla med brezami in vrbami po ravnem polju. In zapel je slavec nad nama.

Začutil sem večer povsod naokrog, in v duši mi je bilo tesno.

Štefan se je vzdignil in izpregovoril: „Pojdiva, da naju ne ujame noč.“ Odšla sva v gostilno.

Šelesteli so listi na drevju in sova je zaskovikala v gozdu.

GRIŠA:

PRVA LJUBICA.

Kaj vzela si človeku,
kaj dala si poetu,
ti zapuščena zvezda
na tem samotnem svetu!

Zakrij obraz z rokami
in misli včasih name —
kako je kratka cesta
od tvojih prs do jame ...

ANA D.

ŽENSKA.

Pri nas na deželi slišite vsak hip, i kaj bo baba, babe so za nič. Ampak babe vendar niso tako za nič, kakor si možki mislijo. V vojačijo pač ne hodijo, ampak imeti in rediti otroke je sigurno prav tako težavna in odgovorna stvar, kakor vojaščina, samo, da le mnogo imenitnejša in potrebnejša.

— Ženska, — pravijo, naj sedi doma, pazi na otroke, kuha, pere in naj se ne peča v javne stvari. Časopisi in knjiga in cela naobraženost, to ni za žensko. In čudno, še ženske same to verjamejo.

Enkrat je morda res zadostovalo, da je bila ženska doma v hiši, gospodinja in dekla ob enem, danes so pa stvari drugače. Tudi ženska mora poslušati postave in če kaj naredi jo zapro, kakor vsacega možkega tudi. Če ima premoženje mora plačevati davek državi. Če pa država zahteva od nje poslušnost in davke, če zahteva od nje dolžnosti, naj ji da tudi pravice. Tudi ženska bi imela biti deležna, kadar se delajo postave, ker se delajo tudi za njo in ne samo za možke. Tako se vsaka ženska, ki iz pomanjkanja, v stiski in nesreči ubije svojega otroka, strogo kaznuje, njenemu zapeljivcu pa, ki jo je zapeljal, pahnili v bedo in jo pripravil do takega strašnega čina, njemu se ne zgodi nič. Za vojaščino se izdajo vsako leto ogromni milijoni, za bolnišnice, siromake, sirote in otroke pa skoraj nič. Če bi imele tudi žene upliv na zakonodarstvo, bi bile postave gotovo pravičnejše.

V Ameriki in v Avstraliji imajo v nekterih državah tudi ženske volilno pravico. In zdaj si je tudi v Evropi, na Finskem pridobilo ženstvo to pravico.

Možki trdijo, da je ženska slabši stvar in zato ni zmožna, da bi tekmovala z možkim. Namreč možki ne vidijo radi ženske v tistih povoljnejših stanovih, ktere so okupirali sami. Toda ženska je dokazala, da je sposobna tudi za višje zahteve. Ženski očitati telesno slabost je smešno, dokler ženske v tovarnah in pri gospodarstvu opravljajo tudi najtežavnejše posle. Možki po eni strani kriče, da jim ženske delajo konkurenco, ker tlačijo ceno dela, na drugi strani pa hočejo in zahtevajo, da bi se žensko delo plačevalo manj, kakor možko. Edino pravo stališče bi bila popolna svoboda tekmovanja med možkim in ženskim spolom. Če je ženska tako pametna, da je lahko zdravnik, advokat ali profesor naj bo brez obzira na to, da je ženska, in če možki ni za drugega, kakor za pastirja, pa naj bo pastir. Samo nadarjenost in resnična sposobnost naj od slučaja do slučaja odločuje. Možki se boje, da se ženske ne bodo hotele možiti, če bodo zmožne same skrbeti za svoj obstanek. Tudi ta bojazen je hinavska, kajti po drugi strani se možki bridko norčujejo iz žensk, češ kako so nore za možiteve. Oboje ne more biti res. Ampak možki so sami tako nelogični, da v en in isti hip zbijajo šale, kako ženske ne morejo prebiti brez možitve, kako lovijo možke na lep — a v isti mah zdihujejo, kaj bo z družino, če se ženska ne bo držala doma in bo imela razu družine še svoj poklic. Čudno, možki se bojijo le zato, da ne bi bile ženske uradniki, profesorji, zdravniki, advokati i. t. d. ali tega ne pomislijo, da je vsaka kmečka ženska, ne samo mati in gospodinja, ampak tudi kmetica. Ona dela v hlevu, v vrtu na polju v gozdu — in še kako dela! — in vendar ima poleg tega otroke, kuho in gospo-

dinjstvo v hiši na skrbi. Koliko omoženih žensk je, ki so šivilje, gostilničarke, trgovke i. t. d. in noben se ne vzgleduje nad tem. Koliko omoženih delavk je po mestih po tovarnah, pri stavbah i. t. d., ki delajo najtežja opravila. Ali v teh slučajih se možka vest ne budi, ni jih skrb za družino. Če pa ktera ženska želi na malo drugačen način služiti sebi in tudi svojim otrokom kruh (koliko je vdov, žen, ki imajo bolehnne ali ničvredne in lene može!) — potem možki takoj kričijo: ženska ni za pisarno, za urad, za šolo — ona je za družino!

Skrajen čas je že, da sprevidijo možki, da je ženska za vse, za kar dokaže svojo sposobnost. Če je lena in neumna — proč z njo! — če je pa pridna, vestna, pametna in spoštljiva — dajte ji, kar ji gre.

Danes vsak stan sili kvišku in to je prav. Ampak eno je napačno, namreč, da se nekteri stanovi povzdigujejo nasproti drugim, da se eno delo smatra častnejšim od drugega. To je velika hiba in pri omikanih narodih taki pojavi vedno bolj izginjajo. Na Finskem in Norvežkem je tudi kmet pameten in izobražen. On lahko govori z vsakim profesorjem in učenjakom, v prostih vrah čita to in še več, kakor meščan. Mnogo jih je, ki so študirali po visokih šolah. Ali eno imajo ti izobraženi kmetje, česar pri nas ne najdeš: spoštovanje pred delom. Vsak dela z lastnimi rokami na polju in v hlevu; pri delu je priden, kakor hlapec, po delu pa se umije, sede k mizi in čita časopis zvečer in kadar mu čas dopušča. Samo pri nas poskusi nekaj tacega. Nauči kmečkega fanta nemščine, nauči ga, da bo lahko čital knjige z razumevanjem — namesto da bi ostal doma na gospodarstvu in bi ga opravljal pametnejše, kakor njegov ded, ker zna več, kakor njegov ded, namesto da bi bral o prostem času, kako drugod obdelujejo zemljo in se učil — on ti bo prodal rojstno hišo njive, travnike in gozd in pojde v Ljubljano za policaja. In vendar, če bi ostal bi tudi s kmetijo, z živinorejo, s sadjerejo, bčelarstvom itd. kaj dosegel, postal bi premožen, opomogel bi si, ravno zato, ker je bolj pameten in bi gledal na to, da način obdelovanja izpopolni in dobi iz zemlje, kolikor je mogoče. Našo dekle pošlji v mesto. Naučila se bo kuhat, nosit klobuk in rokavice in ho pride domov bo sedela pred hišo in vezla kakšna neumna ročna dela, namesto da bi šla na vrt, privihnila rokave, začela delati od kraja in uredila vrt tako, kakor jih imajo urejene drugje. Z vrtlarstvom, gojenjem zelenjave se drugod denar dela. Drugod gojijo skoro brez stroškov domače zajce in imajo vsak teden pečenko na mizi; kuretnino, goske, race in purane gojijo na pameten način in si zaslužijo stotake na leto. Vse to bi lahko delala gospodinja pri nas, če bi bila pametna in bi kaj znala. Ampak pri nas misli vsaka, ki zna pravilno podpisati svoje ime, da je tako delo za njo že sramota.

Nikar se ne bojte ženskega tekmovanja, ne, nasprotno, skušajte ga vzbuditi povsod v vseh slojih.

Mi potrebujemo nad vse izobraženega kmeta, izobraženo kmetico, ki čitajo knjige, ki se spuste celo na potovanje učit se in gledat, kako se druge gospodari. Samo pustite žensko naj se trudi v boljše stanove, naj stremi za tem postati učiteljica, uradnica, profesorica, kmalu pride čas, ko se bodo ženske tudi na gospodarskem polju začele gibati. Druge so že velike ženske šole za mlekarstvo, vrtnarstvo in poljedelstvo in tudi tukaj obetajo postati žene dostojne tovarišice možkemu. Dandanes je delo, delo in zopet delo glavna deviza tudi za ženske.

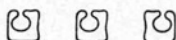
BRANKO BRANKOVIC:

POMLADNA.

Ovenčana s cveticami
hodila je pomlad,
devojčica, kraljičica
prek pisanih livad.

In stal ob njenem potu sem
ter solznih sem oči,
jo prosil za en sam pogled, —
a slišala me ni.

In mimo Vesna je odšla,
ostal je le spomin:
na vrtu deve ljubljene,
ah, zmrzli rožmarin.

KOPRIVA:

OSILČEVI.

Eno samo kravico so imeli pri Osilčevih. Nekdaj je bila to slavna hiša. Polja najlepša, gozdi prvi v celi občini. Ali stari Osilec je imel mnogo otrok. In ko je najstarejšemu sinu „čez dajal“ rekel je tako: „Ti, Tone, si štiriindvajset let star in se hočeš ženiti. Jaz sem še pri zdravju in močan in lahko bi gospodaril še dvajcet let. Al nisem tak, ko so drugi. Če hočeš gospodarstvo pa ga imaj. Ampak povem ti, da ne bi rad da bi bili drugi prikrajšani. Dva brata imaš in tri sestre, naj se vsakemu pozna, da je od Osilčevih.“ Šli so v mesto k notarju in stari je izgovoril take dote, da se je vse čudilo. Tudi Tone se je vstrašil. Bratoma po tisoč goldinarjev, sestram po osemsto in še ženitovanje in balo vsakemu. Ali Tone je bil zaljubljen in podpisal je vse, samo, da bi prevzel gospodarstvo in bi se lahko oženil.

V prvih petih letih so šli bratje in sestre od hiše. Žena je imela vsako leto otroka, dva sta umrla in šesto leto je umrl tudi stari Osilec. Gozd je bil posekan in Tone se je zadolžil. Prišle so slabe letine, parkrat nesreča pri živini in Osilčevi so vedno bolj propadali. Tone je začel piti, dolgovi so ga tlačili in gospodarstvo je vse bolj naradovalo.

Takrat je sklenil Tone, da pojde v Ameriko. In šel je, dvakrat je poslal nekaj demarja, potem pa se ni nič več slišalo o njem.

Žalostno je gospodarila njegova žena s petimi majhnimi otroci. Pred letom dni so ji prodali gospodarstvo in ostala jim je samo majhna bajtica z vrtom in dvema njivicami, na konci vasi. Slabo so živeli od te zemljice. Ena sama kravica je mukala v hlevu.

In pred par dnevi je tudi ta začela hirati. Prestrašili so se Osilčevi in poklicali sosede. Vlivali so kravici žganje v gobec, olje in druga taka zdravila, pa ni nič pomagalo. Kravica je ležala na stelji in vedno bolj žalostno je povešala glavo.

Nocoj so vsi čuli okoli nje. Mati in petero otrok. Lilo je zunaj, sosedje so odšli. Slabo je brlela svetilka v hlevu. Osilčevka je jokala, otroci so nemo čepeli po slami okrog. Pošiljala jih je v hišo spat, pa niso šli. Smilila se jim je kravica. Vsi so še upuli, da ji bo odleglo.

Ob deseti uri je nekdo silno tolkel na vrata bajtice. Osilčevka je šla s svetilko iz hleva in je kričala. „Sem pojdi, sem, človek krščanski, v hlevu smo. Kaj pa je?“

Neznanec je pristopil bližje na hlevski prag. „Jaz sem, glejte, kaj me ne poznate več?“

Bil je Osilec. Postaral se je jako. „Zdaj sem prišel, danes zvečer. Že v trgu sem zvedel, kako se vam godi in da so mi prodali posestvo. Pa meni je bilo še hujše v Ameriki. Zato se nisem glasil. Ko bi vedeli, dragi moji, kako sem težko zaslužil in prištedil te krajcarje, da sem mogel priti nazaj domu.“

„Žalostno si prišel“, je rekla žena. „Kravica nam poginja, glej!“ In pokazala je na kravico, ki je molila vse štiri od sebe in težko hropla.

„Nekaj srebrnjakov mi je še ostalo od pota, toliko, da bomo drugo kravico kupili,“ je rekel mož. „In če bom samo četrti del tega delal, kar sem v Ameriki, bomo že živeli. Amerika nauči človeka delati, če družega nič. Srečen sem, da ste vsi živi in zdravi. In še smo berači, to še tudi ni najhujše.“ Pogladi in poljubil je otroke po vrsti. Tri leta je bil oče v Ameriki, pa so se ga bili že odvadili.

Kravica je res poginila tisto noč ali k malu je mukala druga v hlevu. In mogoče si bodo Osilčevi zopet pomagali do grunta. Najprirednejši so v vasi, štedijo in nobenega dela se ne boje. —

Razpisujemo danes

deveti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dpošljejo najkasneje do 15. septembra. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ V PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene so:

1. Bonboniera.
2. Janko Kersnik: *Zbrani spisi*. (Krasno vezana knjiga).
3. Okvir za fotografiju.
4. *Pogled na Abaziju*. (Barvana slika u okvirju)
5. Oton Župančič: *Čaša opojnosti*.
6. Skrinjica za smodke.
- 7.—8. po 3 skudelice za kavo.

Dobitki osmega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. A. Čila: *Koča na krasu*, (oljnata slika). Ana Gogala, sopr. c. k. blag. oficiala, Spod. Šiška.
2. Alex. Duma: *„Trije Mušketirji“*. Ljudevit Zupin, dijak, Brusnice.
3. *Jardiniera*. Marica Privšek, pos. hči, Kapljas.
4. *Pogled na Rovinj*. Jakob Zupan, posest. in gostil., Retnje.
5. Zofka Kveder-Jelovškova: *„Iskre“*. Miroslav Lešnik, učitelj, Fram.
6. *Košarica za cvetlice*. Ivanka Zemljič, trgov. žena, Sv. Tomaž.
7. in 8. po 3 skudelice za kavo: Antonija Zagorjan, sopr. poštarja, Cerknica; Anton Zavadlan, sin krčmara, Opatjeselo.

82. Konjiček.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

		ej	He			
		lo	te			
	pr	len	da	ej		
	ni	kar	bo	ci		
na	He	te	da	bo	pr	
ce	ka	nov	ej	ci	da	
le	je	nu	u	z	pr	
mo	mi	ri	noč	Te	la	te
						se

83. Številna uganka.

Pavel B. Ljubljana.

Ako si rekel 123.
ti bo gotovo 321.

84. Uganka.

Ivan Rus, Grosuplje.

Sestavite iz sledečih besed
mesto: Lok vadi v sto.

85. Konjiček.

Jakob Čemažer, Kostabona.

u	braz	ro
ka	be	mi
va	ko	o
pa	ro	o

86. Uganka.

Lina Reven, Kočevje.

Ako me bereš naprej ti imenujem
jedilo,
če me obrneš nazaj povem ti šte-
vilo.

87. Uganka.

Fr. Rojc, Radovljica.

Slab mož je ženi za 123456
dokler se ga ne odslovi z ?23456.

88. Homonim.

Prijatelj ev Prijatelj, Banjšice.

Mi — ne vemo, kolikrat visi
naše življenje na —.

89. Logogrit.

Slavko Slamnik, Malošče

D— je lepa reka
k— živi človeka
t— živi žival.
Kdo bi jih ne poznal?

90. Uganka.

Fr. Rajnfalk, Litija.

Kar svet stoji — sem tudi jaz,
Potrebna vsem stvaren;
Na zemlji sem, a tudi vzpnem
Se včasih proti nebu
Povsod me vidiš, kamor greš,
Vse mene hrepeni,
Žival, rastline in pa ti.
Pa ugani če me veš.

91. Uganka.

Martin Grobelnik, Celje.

	d	a			
		d	a		
			d	a	
				d	a

način petja,
gospa,
pridevnik,
travnik.

92. Šaljiva uganka.

Janko Šraj, Zelezniki.

Katera žival ima dušo na hrbtu?

93. Uganka.

Andrej Dolinar, Škofja Loka.

Prvo je žival strupena
Drugo svetopisemski je kraj
tredje varuje te mraza,
otrok četrto rad ima —
a peto tudi stara mamka.
Povej pa ti, kaj je ta uganka?

Rešitve ugank v 8. številki.

73. Katarina, Valentin, Filomena, Viktorin, Marijana, Benjamin, Julijana, Fridolin. 74. Rak, zrak, mrak, vrag, prag, trak. 75. Stojanoff, Maintenon, kvinterno. 76. Dveh gora brez doline. 77. Slava, slama. 78. Koza - reč, kozarec. 89. C, a, Delavka, lepra, oslec, vnuki, Velenje, c, a, Celovec, akacija. 79. Ti očeta do praga, sin tebe čez prag. 81. Štiri

Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Pantovčak št. 5.

K tej številki smo priložili za naše odjemalce učitelje

KOLEDAR.

Drugi naročniki, dobe za novo leto zapisnik s kalendarčkom, ki bo gotovo vsem našim prijateljem jako povšeči.

SMEŠNICE.

Neka gospodična stopi v mesnico. „Kaj pa imate na srcu?“ vpraša mesar.

„Dve kile loja,“ odgovori frajla in vse praskne v smeh.

„Kako so možje neumni!“ je vzkliknila starikava gospodična, ko je brala ženitno objavo svoje najboljšje prijateljice.

„Kako to?!“ je vprašala njena desetletna sestra, ki je bila včasih jako zlobna. „Do zdaj te ni še noben vzel!“

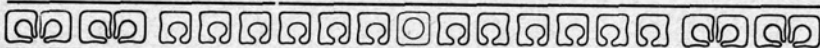

Občutljivost. En konj in en vol sta bila vprežena v plug in sta složno opravljala svoje delo. Nekoč sta se skregala in konj je prvi izgubil svojo potrpežljivost.

„Ti vol!“ je zarezgetal ježno.

„Ti konj!“ je zarjovel vol ves iz sebe.

In oba sta bila razžaljena . . .

Kot izvrsten prigrizek se priporočajo kar sami po sebi

NAŠI OBLATI:

dessert	škatulja 50 kosov	K 3—
maslovi (naša specijaliteta)	25 " "	2—
malin. rezi	50 " "	2—
delikatesni	50 " "	2.50
karlovar. mali	50 " "	1—
" večji	50 " "	2—
" veliki	50 " "	3—

Vse vrste oblato pomešane: Škatulja 2, 4 ali 6 K.

Za osveženje soparne poletne dni so kot nalašč naši

ŠUMEČI BONBONI „AMBO“ IN S „SIDROM“

Zajamčeno brez kakoršnihkoli škodljivih primesi.

„AMBO“ škatulja s 50 kosi . . . . K 2—

s „SIDROM“ škatulja s 50 kosi . . . K 2—

☐ ☐

VYDROVO ŽITNO KAVO

☐ ☐

pošiljamo vedno poštne prosto. Ako pa naročite zraven tega ali posebej tudi ostale naše izdelke, tedaj je potreba za to posebne poštne. Ostalo blago, razun žitne kave, pošiljamo poštne prosto le tedaj, ako znaša obnos najmanj 6 K. Manjšim pošiljatkam

☐ ☐

priračunamo poštino.

☐ ☐

Blagovolite uporabiti kot naročilo!

Vydrova továrna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

3 v znamka

(ako ni pripisana razun naročite nobena druga pripomba)

drugače 5 v

Izraz najsrčnejše zahvale

naj blagovolijo sprejeti sledeči cenjeni odjemalci, ki so nam s Svojim priporočilom Vydrovih izdelkov (od 15. julija do 15. avgusta), pridobili novih naročnikov:

Alojz Ačko, c. kr. urad sluga, M.
 Marija Bambič, gospodinja, M.
 Ant. Bončar, kamnosek, K.
 Jakob Borštnar, kamnosek, P.
 Ivan Brabenc, faraš, St. T.
 Jos. Breznik, c. kr. sod. sluga, R.
 Matevž Brieznig, cerkovnik, V.
 Franc Butara, obč. sluga, C.
 Franc Čadež, gostil., J.
 Franc Dacar, pismonoša, G.
 Nežica Dolenc, šivilja, T.
 Petar Dolinšek, pismon., T.
 Anton Drukar, mizar, K.
 Jos. Dvoržak, vrtnar, V.
 Štef. Erman, miz. pom., Št. T.
 Franc Filač, mizar, P.
 Anton Gabrijelčič, veleposest., L.
 Blaž. Gračnik, tesar, G.
 Marija Gabrovšek, sopr. org. in obč. taj., Sv. J.
 Gašp. Gela, dacar, B.
 Franc Globočnik, trg. zastop., S. R.
 Fr. Grabec, posestnik, S.
 Ana Hauptmann, učit. sopr., S.
 Jakob Hlebar, posest., Sv. T.
 Petar Jareb, org. in obč. taj., L.
 Joh. Kavčič, žel. čuvaj, K.
 Kristina Kamnikar, R.
 Rudolf Keržišnik, c. kr. nared. L.
 Jurij Krof v. Kušter, kmetov., L.
 Alojzij Kukec, čevlj. mojster, V.
 Gašp. Kumelj, čevlj. mojster, L.
 Jožef Kumberger, posest. Sv. J.
 Josipina Lasič, c. k. pošt. upravit., R.
 Karol Leštan, strojar, M.
 Jožef Logar, mizar, Ž.

Uršula Lužnik, Blatnikova, Z.
 J. Markl, kroj. mojster, K.
 Leopold Markelj, žel. čuvaj, B. B.
 Franc Magušar, posest. in vrt., R.
 Franja Mislej, gostil., P.
 Ivan Mikuš, dacar, S.
 Uršula Martl, kmetica, Z. B.
 Anton Novak, tov. delavec, Š.
 Simon Ogrin, akad. slikar, V.
 Fani Omahen, not. sopr., P.
 Anton Pegan, učitelj, M.
 Jakob Pečnik, čevlj. mojster, Z.
 Matija Perč, župnik, S.
 Marija Peternel, šivilja, Š.
 Joh. Pirc, paznik, T.
 Slavko Povše, posest., D.
 J. Pušenjak, šol. vodja, Š.
 Mihael Pustisek, posest., Z.
 Ferdo Resenstein, nadučitelj, S.
 Jožef Rozman, trg. i. gostil., K.
 Mar. Saldinotti, sopr. žel. usluž. L.
 Jernej Sence, posestnik, G.
 Vekosl. Spindler, ured. „Domo-
 vine“ C.
 Mimi Šplichal, zasebnica, V.
 I. Svete, delovodja, P.
 Jurij Šoklić, posestnik, P.
 Iv. Šorli, knjigovezac, Z.
 Ivanka Špitzer, D.
 Jakob Šušteršič, krojač, Č.
 Fr. Ponja, žel. delovodja, Š.
 Ana Ubrich, sopr. c. kr. pristava, L.
 Zdenka Vižintinova, nadučit. sopr., R.
 Vinc. Zemljarič, posestnik, B.
 Lovrenc Žak, J.

Pred ziorabo tega listka se svarli!

Dne 190.....

Poslajte mi 5 kg Vydrove žitne kave po
 poštnine prosto za 4 K 50 v.

Dalje mi pošljite:

Ime

stan:

vas:

zadnja pošta:

Sledetím pošljite vzorek Vaše priznane
 Vydrove žitne kave:

Blagovolite uporabiti kot naročilo!